

תוכן העניינים

ז	פתח דבר	אסא כשר
		אתיקה אקדמית
1	החוקר הישראלי כ'מייצג' בעל כורחו: על פולמוס החרם האקדמי	מרים שלזינגר
		אתיקה צבאית
21	הדרג הצבאי והדרג המדיני: האתיקה של הממשק	אסא כשר
45	ערכי חיל הרפואה – האם הם מתאימים לשמש קוד אתי של הרפואה הצבאית בישראל?	גיל פייר
		אתיקה רפואית
59	דין וחשבון הוועדה הציבורית לענייני החולה הנוטה למות	אברהם שטיינברג
119	על אתיקה או אי-האתיקה שבהעסקת אנשי רפואה הנגועים בנגיפים מסוכנים בתחום הכירורגי	בן-עמי סלע
		ביו-אתיקה
143	משא ומתן על החיים: ההסדרה החקיקתית של מחקר תאי גזע עובריים ושל שיבוט אדם בישראל	ברברה פריינסק
183	מי צריך ביו-אתיקה לביו-טכנולוגיה?	אריה מעוז

אתיקה במחקר החינוך

203	הסכמה מדעת – עיקרון מסייע או עיקרון מתעתע במחקר האיכותי בחינוך	נעמה צבר בן-יהושע
-----	--	----------------------

אתיקה בתקשורת

223	הזכות לפרטיות מול זכות הציבור לדעת	רפאל כהן-אלמגור
-----	------------------------------------	--------------------

אתיקה באינטרנט

269	אמנה לשימוש נאות באינטרנט	עדיה מנדלסון-מעוז
-----	---------------------------	----------------------

285	דוח ועדת כשר של רשות ניירות ערך לגיבוש האתיקה של הפצת מידע על ניירות ערך באמצעות רשת האינטרנט	
-----	---	--

303		המחברים
-----	--	---------

פתח דבר

אסא כשר

ספר זה מביא בפני קוראיו עיונים באתיקה. נקדים ונבהיר, מהי אתיקה ומהם עיונים באתיקה.

אתיקה במסגרת תחום כלשהו של פעילות אנושית היא תפיסה בדבר ההתנהגות הראויה באותו תחום. תפיסה כזו יכולה להיות מערכת ערכים או מערכת עקרונות המבטאים ערכים. גם הערכים וגם העקרונות נותנים בסיס להבחנה בין ההתנהגות הראויה לבין ההתנהגות שאינה ראויה, כאותו תחום. ולא זו בלבד שהם מכוונים את ההבחנה הזאת, אלא שהם גם מנמקים אותה ומצדיקים אותה, מתוך נקודת המבט שלהם.

כך, אתיקה של מקצוע מסוים היא תפיסה בדבר ההתנהגות הראויה במסגרת פעילות של בעלי אותו מקצוע, כדוגמת הנדסה, עריכת דין, טיפול נפשי, שפיטה, רפואה, מחקר, הוראה או פיקוד. אתיקה של מוסד מסוים היא תפיסה בדבר ההתנהגות הראויה במסגרת פעילות של הנמנים עם אותו מוסד, כדוגמת ממשלה, פרלמנט או צבא. אתיקה של ארגון מסוים היא תפיסה בדבר ההתנהגות הראויה במסגרת פעילות הנעשית מטעמו של אותו ארגון, כדוגמת אוניברסיטה או חברה עסקית. הרוצים בכך יכולים לעסוק באתיקה של תחום פעילות שאינו מסגרת מקצועית, מוסדית או ארגונית, כדוגמת הפעילות ההורית או הפעילות הרווחת במרחבי האינטרנט. גם כאן ניתן לפתח תפיסה בדבר ההתנהגות הראויה של הורים בתור שכאלה.

ההתנהגות הראויה היא מעניינו של כל אדם, באשר הוא בעל מקצוע, חבר במוסד או פעיל בארגון או כיוצא באלה. העיסוק באתיקה, בהיותה תפיסה בדבר ההתנהגות הראויה, עומד בפני עצמו. לא כל אדם הנוהג כראוי, במסגרת פעילות כלשהי, הוא בגדר מי שעוסק בשיטתיות בתפיסת ההתנהגות הראויה באותה מסגרת. העיסוק באתיקה הוא לעתים קרובות עיוני ומופשט, הגם שתוצאותיו אמורות להתבטא בחיי המעשה.

היו ימים שבהם עולם האתיקה היה זנוח, במרבית התחומים, אם גם אף פעם לא בכלום. כיום, יותר משעולם האתיקה הוא זנוח הוא פרוץ ורבים

ח אסא כשר

המתיימרים לעסוק בו, בתחום זה או אחר, לעתים באופן חובבני, מגושם ואף מזיק. אסופת המאמרים הנוכחית באה לפעול מעט לתיקון המעוות הזה. היא באה להציג לקוראיה את העיסוק העיוני, השיטתי, המקצועי, הראוי, בעולם האתיקה, בתחומים אחדים שבו.

ספר זה הוא ישראלי, במובן זה שהבעיות הנדונות במאמרים הנכללים בו התעוררו, לובנו ולעתים נפתרו בהקשרים ישראליים. אותן בעיות מתעוררות גם בהקשרים רבים אחרים, אבל לעתים התגובה הישראלית היא ייחודית ומעוררת עניין בינלאומי רב. אחד המאמרים באסופה זו נכתב בידי חוקרת מאוסטריה שתחום התמחותה הוא ביו־אתיקה ישראלית.

ספר זה הוא מפרות יוזמתו של יו"ר הוועד המנהל של המרכז לאתיקה בירושלים, הפרופ' יצחק זמיר. תודתי נתונה לו על יוזמתו ולכל אחד ואחת מהמחברים, על התרומה הייחודית. ערכה את לשונו של הספר הזה אראלה ברילנט וגם לה תודתי. אילנה שמיר מהוצאת מאגנס טרחה מאוד בהבאת ספר זה לדפוס והוקרתי נתונה לה.